

Sofiero i kommunens händer – 1973-2020

Syfte och problemformulering

Syftet med denna text är att ge en ökad förståelse för hur Helsingborgs kommun har hanterat Sofiero från det att kommunen tog över ansvaret för anläggningen efter kung Gustaf VI Adolfs död 1973. Dessutom kan texten bidra till att göra befintligt material kring förvaltning av Sofiero mer lättillgängligt genom att kartlägga vem som hade ansvar för vad när. Problemet med material som rör just Sofiero är att det inte är särskilt enhetligt samlat utan är utspritt lite varstans. Verksamhetschefen för Sofiero, Annika Malmgren menar att det är viktigt att det tas fram en kunskapsbank om Sofiero. Idealet hade varit att man snabbt och enkelt skulle kunna söka i en, helst digitaliserad, arkivdatabas och kunna göra sökningar efter i princip vad som helst: dränering, trädgårdsfest, Stig Billing, 1986 etc. Utöver att skapa en egen kunskapsbank för Sofiero menar Malmgren att det även underlättar för en utökad tillgänglighet för arbete med materialet för de som inte har en erfarenhet av att arbeta i arkiv. Kanske är denna text ett steg på vägen för att uppnå detta ideal.

Sofiero efter kungens död

”Det var inget billigt alternativ som gamle kungen lämnade till Helsingborg när han testamenterade Sofiero slott och park till kommunen. Det står alltmer klart medan åren går och de ansvariga politikerna vrider sig inför uppgiften att hitta ett vettigt ändamål för det gamla slottets framtida användning.” Så skriver tidningen *Arbetet* den 13 maj 1977, nästan fyra år efter att den gamle kungen, Gustaf VI Adolf gått bort. I kungens testamente (som skrevs 1959) står det:

[...] att staden för all framtid åtager sig att vidmakthålla parken och trädgårdsanläggningarna i huvudsakligen nuvarande utformning och skick samt att hålla anläggningarna tillgängliga för allmänheten i sådan omfattning och på sådana villkor, som kunna anses skäligen. Efter stadens gottfinnande må byggnaderna omdisponeras, ändras eller rivas, ävensom nya byggnader uppföras, allt i den mån så lämpligen kan ske utan att ovan stipulerade förutsättningar rubbas.¹

Så dör kungen den 15 september 1973 och Sofiero kom att hamna under gatunämnden med parkförvaltningen och dess chef, stadsträdgårdsmästare Stig Billing, som var huvudansvarig för park- och trädgårdsanläggningarna. Den 10 december kom gatunämnden även att handha

---

¹ Hansen, Hanne, *Sofiero: parkens och trädgårdens utveckling 1864-2007*, Stadsbyggnadsförvaltningen, Helsingborg, 2008 s. 114

förvaltningen av själva slottsfastigheten.² Redan i maj 1974 öppnar parken för allmänheten och den 10 oktober upphör dödsboet slutligen att disponera själva slottet. Delarna av den första våningen av slottet uppläts för servering under år 1975.³

Sofierokommittén (1977-1979)

Den 22 mars 1977 gav kommunfullmäktige sitt bifall till kommunstyrelsens förslag om en kommitté om fem personer vars uppdrag var att kontakta relevanta föreningar med flera som uttalat ett intresse av slottets framtida användning (historisk återblick 1987-04-28).⁴ Motionen från kommunstyrelsen skrevs den första juni 1976 och undertecknades av Ella Tengbom-Vetlander, Rune Svensson och Percy Nessling. I gruppen ingick en mängd herrar men de av vikt för denna fråga är kanske främst kulturintendent Börje Fahlgård, stadsträdgårdsmästare Stig Billing och kommunalrådet Percy Nessling; namn som är ständigt återkommande i beslutsfattande dokument rörande Sofiero, även efter kommitténs upplösning. Ett av initiativen som kommittén initierade var att uppmana allmänheten att skicka in förslag om vad Sofiero skulle kunna användas till i fortsättningen. Kommittén annonserade i tidningen den 13 maj 1977 om förslag till nyttjandet av Sofiero. Där de bland annat skriver så här: ”Förvaltningen och ansvaret skall även i fortsättningen handhas av kommunalt organ.”⁵ Förslagen som kom in var många och delvis väldigt olika till sin karaktär. En vanlig åsikt var att Sofiero skulle kunna användas som vilohem/behandlingshem för en mängd olika grupper såsom: knarkare, handikappade, alkoholister, äldre samt utslitna husmödrar (det sistnämnda förslaget skickades in av en utsliten husmoder). Ett annat vanligt förekommande förslag var att Sofiero skulle fylla rollen som museum, en hel del av dessa ville att åtminstone ett visst fokus skulle ligga på att minnas den gamle kungen Gustaf VI Adolf och hans livsgärning. Av förslagen av mindre seriös karaktär fanns bland andra: riv allt - köp fotbollsspelare åt Helsingborgs IF, en annan person ville också riva allt men ville att man skulle uppföra höghus åt vanligt folk, så att de också skulle kunna njuta av den vackra utsikten. Någon ville att man skulle bygga ett Disneyland och en annan att Sofiero skulle kunna bli ett ställe att spela in en ”tokrolig” spökefilm på.⁶

² Utdrag ur protokoll, fört vid sammanträde med Helsingborgs kommunfullmäktige 1987-04-28 (hämtat från Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – Del 1 1980-1989 F1 a:429)

³ Utdrag ur protokoll, fört vid sammanträde med Helsingborgs kommunfullmäktige 1987-04-28 (hämtat från Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – Del 1 1980-1989 F1 a:429.)

⁴ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989

⁵ Sofierokommittén

⁶ Sofierokommittén

Inför år 1978 konstateras att parkförvaltningens kostnader för Sofiero överstiger inkomsterna. Samtidigt planeras utställningar till säsongen 1978, vilka gatunämnden har högsta ansvar för. Det är dock Helsingborgs museum som har ansvaret för montrar och underhållsarbeten. Kulturnämndens roll i detta verkar relativt liten då allt som står att finna är att de tillstyrker den föreslagna utställningsverksamheten.⁷ Ett vanligt återkommande dokument är hur man ska hantera inträdesavgifterna, detta har gatunämnden ansvar för. Den 16 mars 1978 skickar museichef Torkel Eriksson ett förslag till kommittén där han föreslår att museet ska bedriva mer permanent verksamhet på Sofiero. Börje Fahlgård menar vidare i ett annat brev (ej daterat) att där ska bedrivas demonstrationer i hur konsthantverk går till, en aktivitet som ska drivas av museet.⁸

Den 16 februari 1979 instämmer Kulturnämnden i kommitténs konstaterande i att det är parken som är det centrala och framhäver vikten av att hålla priserna på en nivå som ”inte utgör ett ekonomiskt hinder för kommunens medborgare och tillresande besökare att kontinuerligt besöka anläggningen.” Det vill säga, parken ska inte drivas kommersiellt. Ett par månader senare, i april beslutade kommunfullmäktige ”att fastställa Sofieros slottsbyggnads framtida användning enligt det av kommittén som nr 1 betecknade förslaget” och ”att uppdra åt kulturnämnden att inom ramen för beviljade anslag svara för den kontinuerliga programverksamheten på Sofiero.”⁹ Kommittén hade nämligen lyfta fram två alternativ för Sofiero:

Alternativ I avser en begränsad ombyggnad av lokalerna i entréplanet för servering, utställningar och konferenser. Ombyggnadskostnaden inklusive fasad beräknades till 1.000.000 kronor. [...]

Alternativ II avser iordningställande av slottets samtliga fyra våningsplan för servering, konsthantverk, konferenslokaler, grupprum, utställningslokaler, vaktmästarbostad m. m. Kostnaderna för ombyggnaden beräknades till 5.500.000 kronor inklusive fasad.¹⁰

Som målsättningar för Sofiero radade kommittén upp följande:

1. I Sofieroparken är parken med sina nuvarande anläggningar och ytterligare aktivering det primära. Parken skall även i fortsättningen vara tillgänglig för allmänheten under så stor del av året som möjligt.
2. Med hänsyn till tekniska förutsättningar, storlek och bristen på utbyggnadsmöjligheter måste slottsbyggnaden användas som komplement till parken och sålunda vara tillgänglig i största möjliga utsträckning för allmänheten under så stor del av året som möjligt.
3. Som ett minimikrav på anläggningen måste ställas att besökare skall ha möjlighet att bli serverade kaffe eller motsvarande.

---

⁷ Sofierokommittén

⁸ Sofierokommittén

⁹ Utdrag ur protokoll, fört vid sammanträde med Helsingborgs kommunfullmäktige 1987-04-28 (hämtat från Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429)

¹⁰ Utdrag ur protokoll, fört vid sammanträde med Helsingborgs kommunfullmäktige 1987-04-28 (hämtat från Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429)

4. Slottsbyggnaden bör inte få ett i huvudsak kommersiellt nyttjande.¹¹

Gatunämnden fortsätter att driva Sofiero

Året 1981 började med att gatunämnden den 7 januari skickade en skrivelse från till kulturnämnden angående ett dyrt arrangemang som tvingas medföra högre inträdesavgifter. Vilket går emot tanken om parken.¹²

I februari 1981 antogs av G Lindells Conditori AB angivet anbud å serveringen på Sofiero under tre säsonger av gatunämnden, avtalet kom att slutas den 4 juni samma år. 1984 tog sedan kulturnämnden över caféverksamheten.

Gatunämnden upplät 1984 serverings och utställningslokalerna i slottet till kulturnämnden som i sin tur upplät utställningslokalerna till Galleri Nordvästen i Helsingborg. Gatunämnden har 1986-04-24 sagt upp avtalet i den del det avsett serveringslokalerna. Större delen av entréplanet och bottenvåningen har därefter hyrts ut till ett av Handelsbolaget Sofia tillhörigt aktiebolag, som driver café- och restaurangrörelse. Denna verksamhet är avsedd att drivas hela året. Restaurangverksamheten, som är förlagd till entréplanet, är redan igång. Bottenvåningen skall under år 1987 iordningställas för caféförelse.¹³

Visserligen var det gatunämnden som hade huvudansvar för själva parken och slottet men inte för den rent kulturella biten då det var kulturnämnden som hade ansvar för den. Det uppstod ibland viss friktion mellan de båda nämnderna, som när gatunämnden via Curt Ljungberg och Paul-Einar Persson skickade en skrivelse till kulturnämnden innehållande bland annat: ”Mot den angivna bakgrunden är det beklagligt, att kulturnämnden nu godkänt ett arrangemang, som kräver högre avgift vid en tidpunkt, då blomsteranläggningarna är som vackrast, nämligen under pingsten, då rododendronblomningen är som bäst. [...] Gatunämnden hemställer, att kulturnämnden samråder med gatunämnden, innan man slutligen fastställer tidpunkter för arrangemang, speciellt sådana som kräver höjd inträdesavgift.”¹⁴ Den främsta anledningen till missnöjet är att kulturnämnden enligt gatunämnden inte har visat hänsyn till ”donationens ändamål”, det vill säga den gamle kungens

¹¹ Utdrag ur protokoll, fört vid sammanträde med Helsingborgs kommunfullmäktige 1987-04-28 (hämtat från Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429)

¹² Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

¹³ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

¹⁴ Från gatunämnden till kulturnämnden Helsingborg 1981-01-07. Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

testamente. Även om det var kulturnämnden som fattade besluten i de kulturella frågorna rörande Sofiero verkar det som att gatunämnden ändå hade sista ordet ifall oenighet uppstod.

Den 18 mars 1986 skriver Nessling ett brev till kulturförvaltningen om att: ”Samordningen av olika aktiviteter i våra parker är för närvarande oklar.” Han vill ha en arbetsgrupp med representanter från kulturnämnden, fritidsnämnden, turistföreningen och gatunämnden om programverksamheten i parkerna.¹⁵ Ett återkommande tema när det kommer till Sofiero verkar återigen vara vem som har ansvar för vad och förvirringen däromkring.

”Gatunämnden har 1986-04-24 sagt upp avtalet i den del det avsett serveringslokalerna. Större delen av entréplanet och bottenvåningen i slottet har därefter hyrts ut till ett av Handelsbolaget Sofia tillhörigt aktiebolag, som driver café- och restaurangrörelse.”¹⁶ Kontraktet skrevs under 25 juli 1986 mellan gatunämnden och HB Sofia.¹⁷

Samma år, 1986, den 18 september skriver Bill Nederman brev till kommunen (Nessling, Friberg, Billing) med information om hur arbetsfördelningen ska ske under HB Sofia:

Planerad ägarkonstellation i de olika aktiviteterna

Paraplyorganisationen Sofia HB	Bill Nederman & CO
Restaurang – etapp 1 och 2	Lars Fogelklou / Sofia
Festvåning	Lars Fogelklou / Sofia
Konsthall i slott	Sofia
Café	Rolf Strandqvist / Sofia
Stallet – etapp 1	Konstnärer/Sofia
Statyer etapp 1-6	Sofia
Estrad	Sofia/ (+ Da Capo Prod AB?) + Lars F
Konsthall i Park	Sofia/ (+HBM kommun?) ¹⁸

Kommunen ges här ett väldigt begränsat ansvar för omnämnda kategorier, det är endast i konsthallen i parken som kommunen ens kommer på tal. Under samma tid förekommer även en ”gallerihärva” omnämnd i Helsingborgs Dagblad. Senare, 1986-10-20 ber Bill Nederman om att få arrendera slottet och eventuellt stallbyggnaden under 15 år.¹⁹

¹⁵ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

¹⁶ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

¹⁷ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

¹⁸ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

¹⁹ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

Att stadsträdgårdsmästare Stig Billing spelade en central roll i Sofieros utveckling och skötsel fram till att Ole Andersson tog över 1993 är svårt att förneka. Han var enligt Malmgren också mindre mån om att locka dit besökare. Däremot verkar han ha älskat parken, något som tar sig uttryck i en skrivelse till Skånska kennelklubbens ordförande Per-Ola Sandnes:

Broder!

Under vår semester i Spanien blev vi sjuka och jag tvingades att inställa det sammanträde vi kommit överens om. Det tog tyvärr lång tid att komma igen och nu har min vrede lagt sig. Jag tycker ändå, att jag skriftligen skall meddela mina synpunkter på hundutställningen, så att det inte skall uppstå några missförstånd.

1. Sofiero har mer och mer börjat likna Kiviks marknad under hundutställningarna – tält, vagnar, bilar och kärror i en stor röra.
2. ”Nasarna” vill jag ska stå i anslutning till stallet. Detta har jag framhållit tidigare men nu stod de ändå på en av de mest attraktiva och ömtåliga platserna.
3. En del ”nasare” tältade i parken och gjorde små diken för att avleda vatten.
4. Varje år har jag blivit arg och skällt över bilparkering i parken. Då brukar några bilar flyttas men de flesta står kvar. Du har så många förklaringar och argument bl a, att ”nasarna” har lager och kontor i bilarna. Några undantag har vi ej kommit överens om.
5. I år hyrde Du ut den mest iögonfallande gräsytan för utställning av bilar. Vår överenskommelse om utställning gällde hundar. Skall jag nu uttrycka mig i klartext, så verkar det som om Du inte skydde några medel för att få inkomster på parkens bekostnad.
6. Det dröjde några år innan jag kom underfund med att hundutställarna ej betalar entréavgift. Det var först sedan jag märkt, att besökare och entréavgifter inte stämde överens. Du hävdade, att detta är praxis att förfara så, men det är också praxis, att kommunfullmäktiges beslut skall efterlevas.
7. Betalar ”nasarna” och alla andra, som kommer in genom stora grinden, entréavgifter?
8. Jag hörde ett samtal vid entrén, där en person gick in utan att betala, ”hon är ju klubbmedlem”. Sådana undantag har vi ej diskuterat.
9. Enligt uppgift skall Du ha lämnat ut fribiljetter till de hundutställare på lördagen som ville komma tillbaka på söndagen. Du får naturligtvis ge ut så många fribiljetter Du vill, men kommunens del kan Du inte ge bort.

Orsakerna till nämnda missförhållanden är bl a våra egna. Vi skulle behövt avdela en ganska stor styrka för att se till att bestämmelser och ordning efterlevs. Men vi är parkgubbar och skall syssla med det vi är bäst på. Därför har kommunen beslutat att arrendatorn på slottet genom sitt dotterbolag i fortsättningen skall svara för genomförande av samtliga arrangemang i parken.²⁰

I brevet framkommer med tydlighet Billings vördnad för parken men även för kommunen och skattebetalarnas pengar. Detta är ett återkommande tema i texterna rörande skötseln av Sofiero under Billings tid. Sofiero verkar ha varit Billings skötebarn och åsamkade man parken skada på något vis, var Billing inte blyg att skräda orden. Parken kom alltid i första hand för Billing, vilket innebär att fokus på exempelvis ökat antal besökare och ökade intäkter var av sekundär betydelse. Det kan också förklara den förändrade framtoningen Sofiero fick med Ole Anderssons tillsättning som trädgårdsmästare 1993.

---

²⁰ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

Den 5 maj 1988 kom HB Sofia med start samma år att i egen regi driva parkaktiviteterna enligt avtal med Helsingborgs kommun.²¹ Under åren 1987–1991 satte HB Sofia upp statyer i Sofieros slottspark med avsikt att utveckla parken och öka dess attraktionskraft under insyn av gatunämnden.²² Detta var inte helt friktionsfritt. I ett brev daterat 1986-12-04 skriver kulturnämndens Börje Fahlgård till gatunämnden och påpekade:

att enligt av kommunfullmäktige fastställt reglemente för kulturnämnden åligger det kulturnämnden 'att verka för offentliga platsers prydnad med konstverk ...'. Detta innebär att gatunämndens beslut om tillverkning av stensulpturer i Sofieroparken med den avsikten att dessa därefter skall stå kvar i parken permanent strider mot detta reglemente och därmed kommunfullmäktiges beslut.²³

Kritiken som lyftes var riktat mot ett beslut som gatunämnden fattade 1986-10-15 angående statyerna. Det handlar inte om särskilt lite pengar heller, statyerna skulle komma att stå kvar till 2002 då kommunen köpte dem från HB Sofia för 1,8 miljoner kronor.²⁴

I ett brev daterat till den 5 februari 1990 skriver Bill Nederman till gatunämnden. I brevet menar han att gatunämndens förslag om att marknadsföra Sofiero är att börja i fel ände. Nederman menar att det från kommunens håll saknas en tydlig plan för Sofiero. Han lyfter fram tre punkter som han menar är centrala för Sofieros framtid: 1, Fastställande av en målsättning för hela området. 2, Hejdandet av ytterligare styckning (av Sofieroområdet). 3, Samarbete mellan stadens parker. Han skriver:

Avsaknaden av målsättning och långsiktplaner för Sofieroområdet inverkar menlig på möjligheten att planera de olika verksamheter som verkar där – vad vill kommunen med denna anläggning? Parkförvaltningen och företagen som arbetar tillsammans med HB Sofia arbetar som i en dimma – det är ineffektivt och ohållbart på sikt. Investeringar göres naturligtvis därav fel och flera outredda frågor ligger och jäser och skapar ständig irritation.²⁵

Det verkar alltså som att det 17 år efter Kungens död fortfarande råder otydlighet kring vilken roll Sofiero ska spela i kommunens regi. Vidare listar Bill Nederman vilka företag som idag (5 februari 1990) verkar i Sofieroparken: Helsingborgs parkförvaltning, HB Sofia, Sofiero slottsrestaurang AB, Sofiero Slottscafé AB, Sofiero Slottsestrad HB, Galleri Se och Ge HB samt Guideservice LDT.²⁶

---

²¹ Helsingborgs gatunämnd 1955-1994 Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

²² Helsingborgs gatunämnd Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

²³ Helsingborgs gatunämnd Dossierordnade handlingar – del 1 1980-1989 F1 a:429

²⁴ Tekniska nämndens arkiv dossierordnade handlingar 2001-2002 F1 A:147

²⁵ Sofierosamlingen F13

²⁶ Sofierosamlingen F13

Den 1 oktober 1992 tar parkförvaltningen initiativ till ett framtidsprogram till Sofiero 1993-1995 där de tillsammans med Sofiero Slotts Utställningar och Hantverkstjänsten deltog. I början deltog även Ulla i Farten AB samt Bill Nederman.²⁷

1992-10-14 skickar gatunämnden en skrivelse till kommunstyrelsen där man kritiserar att slottet och stallet inte längre styrs av gatunämnden utan av Lofa ["resultatenhet för kommunens lokal- och fastighetsförsörjning" som inrättades hösten 1989 som ett utskott inom kommunstyrelsen med en egen förvaltningsenhet. LOFA-utskottet tillkom genom styrgruppen för arbete med effektivare fastighetsförvaltning (KS 1989-10-10 § 188).]²⁸ Gatunämnden menar: "Att ha två huvudmän för Sofiero är olämpligt och onödigt. Förvaltningen av byggnaderna bör därför återföras till gatunämnden."²⁹

Ny stadsträdgårdsmästare och den tekniska nämnden

17 juni 1993 beslutar kommunfullmäktige att med start 1995-01-01 inrätta en teknisk nämnd med ansvar för upphandling inom följande område: gata, trafik, park, renhållning, mark- och exploatering och större byggprojekt. I denna nämnd kom parkkontoret att bli en beställaravdelning. Det var den tekniska nämnden som skulle komma att överta gatunämndens ansvar för Sofiero.

Åren 1993-1994, i samband med att Sofiero i Ole Andersson fick en ny stadsträdgårdsmästare förstod man potentialen i Sofiero. Andersson var drivande i att få ordentlig rullning på Sofiero och menade att om staden gick in med pengar så skulle Sofiero kunna bli självförsörjande. Annika Malmgren menar dock att sanningen verkar vara att Sofiero kostade mer än vad som syns i redovisningen. Ett exempel på detta är att man åkte ner till Italien och letade efter praktfulla citronträd som även Sofiero fick ta del av, trots att de köptes av gatunämnden, för pengar som ej var budgeterade för Sofiero.

Malmgren menar att åren 1993-2014 präglas av dålig dokumentation och att det till viss del beror på att en trädgårdsmästare förvarade en stor del av dokumentationen i ett eget skåp. Var innehållet i skåpet efter trädgårdsmästarens pension tog vägen kan Malmgren inte svara på, men tror att det kan ha blivit kastat. Ironiskt nog menar Ole Andersson i förordet till boken *Sofiero – Parkens och trädgårdens utveckling 1864-2007* (2008) av Hanne Hansen att: "Min egen tid har vi haft hygglig kontroll på, under perioden 1973-1993 har det funnits luckor men dessa har bland annat min

²⁷ Helsingborgs Gatunämnd Dossierordnade handlingar 1989-1992 F1 aa:7

²⁸ Riksarkivet: <https://sok.riksarkivet.se/nad?postid=Arkis+c914e7dd-1f3a-4a50-89db-85fc6f6afb2a&s=Siv> (hämtat 2020-04-20)

²⁹ Helsingborgs Gatunämnd Dossierordnade handlingar 1989-1992 F1 aa:7

företrädare stadsträdgårdsmästare Stig Billing hjälpt oss att fylla igen.” Malmgren menar dock att denna bok kom ut i ett försök att reparera periodens bristfälliga dokumentation som nämndes ovan.

Det är svårt att förneka att det arkiverade materialet om Sofiero från tekniska nämnden inte är särskilt omfattande. Men där finns papper av intresse; ett exempel kan vara Ole Anderssons vädjan, som han skrev 3 oktober 1996, till hovet om att få tillgång till underlag/handlingar om kronprinsessan Margaretas blomsterarv och framförallt en rabatt som Parkförvaltningen vill återuppföra.³⁰ En hel del samarbeten försiggick också vid den här tiden. Exempelvis slöts avtal med Nestlé om sponsorskap i mars 1995 och i oktober 1996 slöts ett avtal om förvaltning av huvudentré och trädgårdsmästarebostad mellan Serco fm AB och Tekniska förvaltningen.³¹ I december 1995 föreslog tekniska nämnden för kommunfullmäktige att ge tekniska nämnden möjlighet att teckna aktier i bolaget Öppna Slott Sverige AB till ett värde av högst 20 000 kr.

Våren 1998 stämmer GEDE Nöje Helsingborgs stad för att inte ge den förtur som GEDE anser sig ha skrivet i sitt kontrakt med staden. Tingsrätten menar dock på att: ”GEDE Nöje Kommanditbolag har inte visat sannolika skäl för sitt anspråk. Redan på grund härav lämnar tingsrätten yrkandet om vitessanktionerat förbud utan bifall.”³² Redan året innan hade dock oenighet rått mellan de båda parterna angående förtur till konserter och liknande på Sofiero. Avtalet hade slutits mellan GEDE och Tekniska förvaltningen 1997-06-26.³³

2001-04-03 beslutade Turistföreningen i Helsingborg att donera 50 000 kr till Sofiero varvid tekniska nämnden menade att det ”blir ett värdefullt bidrag och en viktig inspiration för etablering av Sofieros nya lekplats, som blir en satsning som det kommer att talas om långt utanför stadens gränser.”³⁴ Donationen tillkom eftersom Turistföreningens ideella verksamhet ansågs överflödigt då verksamheten övertagits av VISIT HELSINGBORG.³⁵

På senvåren 2001 inträffade, vad det verkar som, en liten dispyt mellan Anita och Hans Leibel (Sofiero Blomster & Trädgårdshandel) och stadsträdgårdsmästare Ole Andersson. Andersson har tidigare haft synpunkter att makarna Leibel har haft för höga ersättningsanspråk på vilket Leibel menade att de inte alls hade. De lyfte fram ett par punkter på vilka de rättfärdigade sina anspråk och avslutade med: ”Beträffande övriga punkter tycks vi vara överens eftersom du inte kommit med några synpunkter eller invändningar mot dessa”. Varpå Andersson i ett nytt brev svarade något

---

³⁰ Tekniska nämndens arkiv dossierordnade handlingar 1995-1996 F1 A:13

³¹ Tekniska nämndens arkiv – dossierordnade handlingar 1995-1996 F1 A:13

³² Tekniska nämndens arkiv 1997-1998 F1 A:43

³³ Tekniska nämndens arkiv 1997-1998 F1 A:43

³⁴ Tekniska nämndens arkiv dossierordnade handlingar 2001-2002 F1 A:147

³⁵ Tekniska nämndens arkiv dossierordnade handlingar 2001-2002 F1 A:147

lakoniskt: ”Hej Hans. För ordningens skull vill jag bara förtydliga, att bara för att jag inte kommenterat de s k ’övriga’ punkterna så betyder inte det att vi är överens. Hälsningar Ole Andersson.”³⁶

2007 slogs tekniska nämnden samman med stadsbyggnadsnämnden och där följde parkförvaltningen med. Från stadsbyggnadsnämnden och kulturnämnden har jag inte hittat något relevant material.

2015 – Idag Helsingborg Arena och Scen AB

I dagens läge förväntas Sofiero att bekosta kring 85% av sina egna kostnader säger Annika Malmgren.

Vid läsning av protokoll och andra liknande dokument från framför allt 70- och 80-tal tas ofta den gamle kungens testamente upp och ofta lades vikt på att man skulle driva parken i ”kungens anda”. På min fråga om det i dagens läge refereras till kungens anda, svarade Malmgren nekande, däremot talar man om att ”bevara det kungliga kulturarvet”. Men på ett sätt menar Malmgren att man på sått och vis driver Sofiero i kungens anda, nämligen genom att vara nyfiken och utforskande, precis som den gamle kungen var. På så vis lever den gamle kungens anda över Sofiero vidare, vilket kom till att imponera på ett gäng engelska trädgårdsjournalister som besökte Sofiero. De som var vana vid att man i engelska trädgårdar ofta inte utvecklade utan snarare försökte konservera trädgården i den mån det gick, överväldigades kanske inte av praktiken och storslagenheten hos Sofiero, men av sättet man drev parken. Alla var dock inte lika positiva och Malmgren medgav att hon, framför allt från äldre, arga skånska män, fått motta en hel del kritik mot skötseln av parken, att de på Sofiero: ”förändrar för mycket” och att: ”det ska vara som på den gamle kungens tid”.

Malmgren berättar också att liksom den gamle kungen var älskad av folket är även dagens kung Carl XVI Gustaf älskad. När kungen och drottning Silvia var på Sofiero för ett antal år sedan kom det 14 000 besökare till Sofiero för att visa sin uppskattning. Även på detta vis lever den gamle kungens anda kvar med vår nuvarande kung.

Sammanfattning

Sofiero har i majoriteten av tiden efter den gamle kungens död, förvaltats av gatunämnden och som i ny form som tekniska nämnden och stadsbyggnadsnämnden, vilka tog hand om Sofiero fram

---

³⁶ Tekniska nämndens arkiv dossierordnade handlingar 2001-2002 F1 A:147

till dess att kulturnämnden tog över stafettpinnen 2008. Givetvis har det funnits olika ansvarsområden för andra aktörer men det var alltid gatunämnden och ofta stadsträdgårdsmästaren som bar högsta ansvaret. Vad som egentligen hände den första tiden, från kungens död 1973 till sofierokommitténs bildande 1977 är inte lätt att säga. Förmodligen var det just bristen på handlingskraft för Sofiero under de första åren som gjorde att kommunstyrelsen föreslog att inrätta en kommitté. Denna kommitté skulle kunna få bukt med handlingsförlamningen gällande Sofiero och ta fram en plan, något man fick ta hjälp av allmänheten för att få fram.

Stig Billing var en viktig aktör i Sofieros historia under 70- och 80-talet. Men Bill Nedermans roll är svår att underskatta. HB Sofia kom att ha stor betydelse från andra halvan av 80-talet och framåt i Sofieros drift och utveckling. När Ole Andersson tog över tjänsten som stadsträdgårdsmästare 1993, togs en plan fram för att göra Sofiero mer attraktivt att besöka. Även TV-program började sändas från Sofiero på Anderssons tid. Under tekniska nämnden från 1995-2005 finns det inte särskilt mycket arkiverat. 2006-2007 uppgick tekniska nämnden i stadsbyggnadsnämnden varifrån inget finns arkiverat. 2008-2014 drevs Sofiero av kulturnämnden och från och med 2015 drivs Sofiero av Helsingborg Arena och Scen AB som ägs till 100 % av Helsingborgs kommun, de har dock ingen nämnd utan styrelse och VD.

Jag delar Annika Malmgrens uppfattning om att digitalisera och elektroniskt insortera arkivmaterialet i olika fack, hade varit bra då materialet är ganska oöverskådligt i dagens läge. Detta hade kunnat ske genom att tilldela varje dokument olika tillhörighetsområden, exempelvis skulle ett dokument rörande dränering från 1986 kunna få följande kategorier: gatunämnden, dränering, 1986, personerna som signerade dokumentet och eventuell annan myndighet och förekommande inhyrt företag.